

Dan Žena Danas

ČETVRTAK, 8. MART 2012.

- ▶ Kako pobediti polne barijere
- ▶ Da li su žene ponižene
- ▶ Ko je osnov zajednice
- ▶ Zašto su feministkinje feministkinje
- ▶ U politici liderke ili zamenice

Od Cetkinove do antiglobalizma

Medunarodni dan žena je posvećen pripadnicama lepšeg pola i slavi se svake godine 8. marta. Taj praznik je nastao kao dan borbe za ekonomsku, političku i socijalnu ravnopravnost žena i muškaraca.

U početku je to bila borba za glasačko pravo. Ta borba nije bila ni malo laka i kratka, a da je to i zaista tako najslikovite ilustruje podatak da je poslednja zemlja u Evropi koja je prihvatiла pravo glasa žena Švajcarska i to tek 1972. godine. Predlog za obeležavanje 8. marta dala je Klara Cetkin, osnivač Komunističke partije Nemačke i borac za ženska prava od 1889. godine. Predlog je iznela na Međunarodnoj konferenciji žena socijalističke 1910. godine u Kopenhagenu. Prvo obeležavanje Dana žena zabilježeno je 1911. godine u Austriji, Nemačkoj, Švajcarskoj i Danskoj. Nakon velikih antiratnih demonstracija održanih 8. marta 1913. godine, taj dan tradicionalno počinje da se obeležava kao Međunarodni dan žena. Na inicijativu boljševičkog propagatora ženskih prava Aleksandre Kollontaj, vođa Sovjetske Rusije Vladimir Iljič Lenjin 8. mart proglašava za državni praznik. Taj dan se u SSSR obeležavao radno sve do 1965. godine kada postaje neradan.

Vlasti Narodne Republike Kine u decembru 1949. godine 8. mart proglašavaju za državni praznik i tog dana žene imaju skraćeno radno vreme. Puno priznanje kao praznik, van granica socijalističkih zemalja, 8. mart dobija nakon 1975. godine koju su Ujedinjene nacije proglašile za Međunarodnu godinu žena.

cije proglašile za Međunarodnu godinu žena. Od tada se 8. mart službeno obeležava kao Međunarodni dan žena širom sveta.

Demonstracije i politički zahtevi za ravnopravnost polova karakterisale su proslave 8. marta i davale mu borbeni sadržaj sve do 20-ih godina prošlog veka. Nakon toga, taj dan više dobija karakter izražavanja poštovanja i pažnje muškaraca prema lepšem polu, pa je nastao i sada upražnjavanje običaja da se 8. marta bakama, majkama, suprugama, drugarcama, devojkama i kolegicama pokloni buket crvenih ruža. Borbeni karakter 8. marta 70-tih godina ponovo vraća feministički pokret koji ga je prepoznao kao simbol u borbi za svoje ciljeve. Iako u modernom svetu postoji formalna ravnopravnost žena i muškaraca, feministička doktrina da je ona samo deklarativnog karaktera potpuno je ispravna. Naime, u nekim delovima sveta ženama se još uvek uskraćuju najelementarnija prava izbora. U pojedinih državama koje se pridržavaju šerijatskog prava žene moraju da budu zbrađene, a u Saudijskoj Arabiji, u sred 21. veka, zbranjeno im je da voze automobile. I u zemljama hrišćanske tradicije još uvek postoji diskriminacija žena u nekim oblastima, pa tako recimo pravoslavne crkve, isto kao i Katolička crkva, ne dozvoljavaju ženama da obavljaju sveštenički poziv. Izuzetak su samo neke protestantske crkve. Takođe, patrijarhalni način razmišljanja još uvek je prisutan čak i u razvijenim zemljama i često je u praksi žena potčinjena muškarцу „kao glavi porodice“. Još uvek se ne nazire dan kada bi žena mogla da bude izabrana za predsednika Sjedi-

njenih Američkih Država, Rusije ili Srbije recimo. Baš zbog toga što je žena samo formalno ravnopravna sa „jačim polom“ nije ni čudo što se danas žensko pitanje smatra političkim pitanjem. I to nije slučaj samo kada je reč o feminističkom pokretu i inicijativama za prava seksualnih manjina, već je takav trend primetan i u „mejnstrim“ politici. Tako recimo, veliki broj zemalja, a među njima i Srbija, imaju odredbe o tome koliko žena treba da se nade na izbornim listama kako bi se povećao broj pripadnika lepšeg pola koje imaju šansu da postanu članice zakonodavnih tela. Američki predsednik Barak Obama (prvi afro-američki predsednik u istoriji te zemlje) je prošle godine mart proglašio mesecom žena. U eri svetske ekonomske krize i jačanja antiglobalističkog pokreta i marksistička levica pokušava da vrati „stari sjaj“ 8. marta. Zato ne treba ni malo da čudi što je Međunarodna konferencija komunističkih i radničkih partija sveta, koja predstavlja neformalnu naslednicu nekadašnje Komunističke internacionale 8. mart 2012. godine proglašila međunarodnim akcionim danom, što podrazumeva da ženske sekcije nacionalnih organizacija koje okuplja taj dan treba da proslave manifestacijama koje, pored afirmisanja ženskih prava, treba da imaju i anti-kapitalistički karakter.

Međutim, da bi žene konačno bile istinski ravnopravne nije dovoljno samo to da liberalne, feminističke i levica opcije tako nešto izbore na političkom planu. Istovremeno, potrebno je da se promeni i svest „običnih“ ljudi, naročito muškaraca. Autor ovog teksta na tu temu je prvi put počeo da razmišlja kao srednjoškolac čuvši pesmu velikog pank benda Newton Neurotics „No Respect“

→ Strana 2

BORBA
za
ravnopravnost

Vlasti Narodne Republike Kine u decembru 1949. godine 8. mart proglašavaju za državni praznik i tog dana žene imaju skraćeno radno vreme. Puno priznanje kao praznik, van granica socijalističkih zemalja, 8. mart dobija nakon 1975. godine koju su Ujedinjene nacije proglašile za Međunarodnu godinu žena. Od tada se 8. mart službeno obeležava kao Međunarodni dan žena širom sveta

Težnje za ekonomskom, političkom i socijalnom ravnopravnosti žena i muškaraca: Klara Cetkin na jednom od skupova levice početkom prošlog veka

**Od Cetkinove
do antiglobalizma**

Nastavak sa 1. strane

u kojoj se na veoma plastičan način govorio o diskriminaciji žena. „Prozvani“ su dvostruki aršini, odnosno činjenica da se prevara u braku ili ljubavnoj vezi na jedan način tumači ako je počinila žena i na drugi ako je počinilac muškarac. U prvom slučaju sledi osuda okruženja u drugom slučaju pak sledi tapšanje po ramenu ili konstataciju „takvi su muškarci“. Nema pogrdnijih reči, kakve se u takvim prilikama „odapinju“ na žene. Takođe, neravnopravnost polova se ogledala i na poljima poput sporta, pa je tako javnost Prvenstvo Evrope za odborke Ženskoj koalicije koju su zajednički organizovale Srbija i Italija primetila tek nakon ulaska naše selekcije u finale i omaložavanje žena ide kao udarni uvodni tekst. Zaključila sam da pri takvoj podeli karata nema smisla objavljivati.

Vreme je pokazalo da je Danas bio pravi izbor. Zato danas mogu sa sigurnošću tvrditi da je Danas jedini rodno senzitivan dnevni list u Srbiji. Različiti aspekti ženskih života su artikulisani na njegovim stranicama, a pored problema najčešće marginalne društvene grupe - žena, Danas je pokazao osetljivost i za probleme drugih grupa sa društvene marge. Vrednosni korpus, koji delim sa drugim autorima tekstova u Danasu - pacifizam, borba za ista prava za sve, za socijalnu pravdu, volela bi da moj list dopuni i doslednim korišćenjem rodno osetljivog jezika. To znači da mi u reči „feministkinja“ ne ubacuje ‘t’ jer nisu prvo postojali neki feministi pa se iz njih izlegle feministkinje, nego su prvo žene artikulisale svoju feminističku poziciju, a onda su i neki muškarci shvatili da treba da čuju i podrže feministkinje, pa su postali feministi. Kao sve muške tvrdave i jezička će pasti. Kad mora da padne, bolje biti pionir nego potrčko. Osmi mart je dobra prilika da se čujemo.

Gojko Vlaović

8. MART MEĐUNARODNI DAN ŽENA

Performans: Trg Republike u 12 časova

Ulični marš: Trg Republike – Kulturni centar Rex, od 12 do 13 časova

Otkrivanje spomen ploče Kseniji Atanasićević u Jovanovoj 49, u 12,30 časova

Program u KC Rex: filmovi, razgovor ..., od 13 do 19 časova

NADEŽDA RADOVIĆ, feministkinja

**Ne ubacujte
mi slovo „t“**

Obradovao me poziv urednika Danasa da napišem tekst koji će „Danas“ objaviti 8. marta. Prvi put redakcija traži od mene feministički tekst. Do sada sam uglavnom sama inicirala da se obavjavam feministički teksto.

Premda je danas, pred petoktobarske promene, pažljivo sam pregledala dnevne listove. Jedino je „Danas“ prošao kroz moje feminističko rešeto. Nije koristio ženska tela za podizanje tiraža. To je bio nužan uslov da bih saradivala. A i Korakovo je karikature su mnogo izazovnije i inventivnije od fotografija golih ženskih gužica. I u tom listu nije bilo mizognih tekstova.

Jedno vreme sam pisala za Bazar. Nije mi se svidelo šta nudi ženama, ali prihvatao je tekstove u kojima sam iz ugla feminističke komentarisala žensku situaciju. Samo, dok moj tekst o nasilju nad ženama ovane na trideset i šestoj strani, Timiranečki pljuvanici i omaložavanje žena ide kao udarni uvodni tekst. Zaključila sam da pri takvoj podeli karata nema smisla objavljivati.

Vreme je pokazalo da je Danas bio pravi izbor. Zato danas mogu sa sigurnošću tvrditi da je Danas jedini rodno senzitivan dnevni list u Srbiji. Različiti aspekti ženskih života su artikulisani na njegovim stranicama, a pored problema najčešće marginalne društvene grupe - žena, Danas je pokazao osetljivost i za probleme drugih grupa sa društvene marge.

Vrednosni korpus, koji delim sa drugim autorima tekstova u Danasu - pacifizam, borba za ista prava za sve, za socijalnu pravdu, volela bi da moj list dopuni i doslednim korišćenjem rodno osetljivog jezika. To znači da mi u reči „feministkinja“ ne ubacuje ‘t’ jer nisu prvo postojali neki feministi pa se iz njih izlegle feministkinje, nego su prvo žene artikulisale svoju feminističku poziciju, a onda su i neki muškarci shvatili da treba da čuju i podrže feministkinje, pa su postali feministi. Kao sve muške tvrdave i jezička će pasti. Kad mora da padne, bolje biti pionir nego potrčko. Osmi mart je dobra prilika da se čujemo.

Natalija Mićunović, predsednica Uprave za rodnu ravnopravnost Ministarstva rada i socijalne politike

Žene su u politici Srbije najčešće zamenice

RAZGOVOR

Misljam da je 8. marta odličan povod da se setimo koliko su žene uspele da poboljšaju svoj položaj, kao i da to nikad nije bilo bez borbe i savladavanja otpora, želim da svim ženama i muškarima u Srbiji čestitam 8. marta u imu Uprave za rodnu ravnopravnost i u svoje ime - kaže u razgovoru za Danas Natalija Mićunović, direktorka Uprave za rodnu ravnopravnost, od njenog osnivanja 2008. godine, pri Ministarstvu rada i socijalne politike Srbije

- Da li se primenjuje Zakon o ravnopravnosti polova, i da li kao inicijator tog zakona vidite i neke manje usvojenih propisa?

- Zakon o ravnopravnosti polova sadrži obavezu poslodavaca koji imaju više od 50 zaposlenih da prave planove posebnih mera o ostvarivanju rodne ravnopravnosti. S obzirom na rokove propisane odgovarajućim podzakonskim aktom, to jest pravilnikom, oni još imaju vremena da ih pošalju. Mnogi su ih već i poslali i trenutno se bavimo njihovom analizom, pripremom obuke poslodavaca i podsećanjem na rokove. U slučajevima diskriminacionog oglašavanja za poslošavanje, reagovali smo više puta i poslodavcu su povukli oglase. Trudili smo se da popularizujemo zakon i time podsetimo ljudi na prava koja imaju u ovom oblasti. Svakako da ima mana, i uskoro ćemo razmatrati, uključivši što više stručnjakinja i stručnjaka, a potom organizujući i javnu raspravu o mogućim izmenama.

- Šta je, po Vama, veći problem u položaju žena u srpskom društvu - nasilje u porodici ili ekonomski kriza? Više puta ste istakli da žena mora imati priliku da radi i zaraduje kako bi imala ravnopravnu poziciju u društvu?

- Nasilje je nešto što ni u kom slučaju ne možemo tolerisati, a ono je svuda oko nas, moramo se protiv njega boriti. Nažalost, ekonomski kriza ne pogoduje boljim odnosima među ljudima i često loš ekonomski položaj doprinosi nedostatku alternativne u lošim životnim situacijama i beznadu, pa time pomanjkanju mogućnosti žena koje trpe nasilje da izadu iz te situacije.

- Šta su prioriteti Uprave na čijem ste čelu i kako saradujete sa nevladinim organizacijama?

- Moj prvi mandat po zakonu traje još četiri godine i praktiče propise i preporuke zakonodavstva Evropske unije koje stalno evoluiraju, a mi sada imamo status kandidata, pa i više obaveza. Međutim, imamo i više mogućnosti, pa ćemo sigurno ući u evropske projekte i razviti postojeću regionalnu i međunarodnu saradnju. Naša zakonska i strateška dokumentacija moraju dozvati potrebne promene i moramo podržavati unapređivanje rodne ravnopravnosti konkretnim mernim.

- Imali smo odličnu saradnju sa velikim brojem organizacija civilnog društva. Kada su nas neke organizacije civilnog društva kritikovale, to je uvek doprinosisalo našem boljem radu, mnoge organizacije civilnog društva značajno su doprinile pri donošenju dokumentata, posebno Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije za poboljšanje položaja žena i unapređivanje rodne ravnopravnosti, a Uprava za rodnu ravnopravnost je delila značajna sredstva iz projekata i manja iz budžeta, preko brojnih konkursa, organizacijama civilnog društva.

Evropska unija nema razloga da bude nezadovoljna de jure rodnom ravnopravnosti u Srbiji, odnosno imamo dobar zakonodavni okvir. Međutim, de facto stanje nije baš zadovoljavajuće, zato radimo na posebnim programima. Sve to Evropska unija kaže i za zemlje članice.

- Da li biste kao napredak ocenili i to što je prošle godine Srbija nakratko ostala bez prava glasa u Parlamentarnoj skupštini Saveze Evrope, a ove godine je članica srpske delegacije Nataša Vučković, izabrana za potpredsednicu evropskog parlamenta?

ZOE GUDOVIC, kvir feministkinja iz grupe Akt Vimin, piše za Danas

Sad će ovde da bude neki cirkus

o uličnim performansima

Publiku privučemo tako što pustimo jako glasnu muziku. Ljudi su željni zabave. Muzika ih privlači kao magnet. Čujemo komentare tipa „Sad će ovde da bude neki cirkus.“ I bude, samo ne onakav na kakav su navikli. To je brehovski efekat. Predstavu počinjemo kad procenimo da ih se doista okupilo. Većina ostaje do kraja. Čak i oni koji negoduju ostaju da vide što će se dogoditi do kraja.

joj se naši performansi obraćaju su gradanke i gradani koji možda nikad nisu otišli u pozorište, ili nikad nisu gledali baš ovakav sadržaj kao što su teme koje rade Akt Vimin. Naravno imamo pomoć lokalnih ženskih organizacija, koje su spremne na svaku vrstu reakcije i akcije i na samoj ulici. Ujedno ženske grupe dele materijale gde može naći informacije o preventivnoj nasiljnosti. To isto privuče ljudi da stanu, porazgovaraju, polemišu.

Do sada su Akt Vimin gostovali u 33 grada u Srbiji na javnim mestima. Reakcije su različite, muškarci uglavnom vredaju i dobacuju pogrdne reči, nekad se desi i da nas gađaju flasama, limenkama, jer ne priznaju nasilje nad ženama, a upravo tim činom i potvrđuju da spadaju u sam okvir nasilnika. Žene uglavnom čekaju da se raščisti i gužva nakon performansa, prilaze nam i govoraju da su one sledeće žrtve ili da već dugo trpe nasilje. Mihi povezana so ljudima ženskim organizacijama koje im čak i na ulici pružaju direktnu pomoć.

U Beogradu koji ima mnogo kulturnih dešavanja reakcije su nekako indifferentnije, mada smo i našli našu na ‘žestoke momke’. U manjim mestima teatari gotovo da ne postege, a ulični teatar je začudna forma. Tamo su reakcije sirovije, često bučne i napadne. Jug Srbije je mnogo otvoreniji i ljudi ti dobacuju, provociraju i više je sirov pristup u kontaktu. Dok Vojvodina ima neki tih sum, da nema nasilja a onda nam se desi da nam čovek kaže - pa je svaki i silujem ženu, sta hoćeš, ili nam za vreme trajanja performansa muškarci ulaze u scenu, otimaju rezkvizite.

Publiku privučemo tako što pustimo jako glasnu muziku. Ljudi su željni zabave. Muzika ih privlači kao magnet. Čujemo komentare tipa „Sad će ovde da bude neki cirkus.“ I bude, samo ne onakav na kakav su navikli. To je brehovski efekat. Predstavu počinjemo kad procenimo da ih se doista okupilo. Većina ostaje do kraja. Čak i oni koji negoduju ostaju da vide što će se dogoditi do kraja.

Priredila: Mirjana M. Milenković

Slavica Đukić Dejanović, predsednica Skupštine Srbije

Pobedila sam barijeru da je pol bitan

Žene u Srbiji nedovoljno su zastupljene u političkom i javnom životu. Od ukupnog broja onih koji izdužuju na izbore, samo je 40 odsto žena - kaže Slavica Đukić Dejanović, predsednica Skupštine Srbije.

Prema njenim rečima, kada bi se žene angažovanje bavile politikom, u fokusu njihovog interesovanja bi bilo životne, suštinske važne teme. Jedna od njih bi bila budućnost mlađadi. Muškarci se, kako pokazuju istraživanja, prevashodno opredeljuju za borbu protiv korupcije i kriminala, a time, smatra predsednica parlamenta, zapravo treba da se bave institucijama.

Ona smatra da je Dan žena izuzetno značajan istorijski dan, jer podseća na period kada su žene bile više nego obespravljenje i na potrebu organizovane borbe za njihova prava. Kaže i da je od Klare Cetkin pa do današnjeg dana uvek bilo onih žena koju su se borile za ostvarivanje tih prava.

Predsednici srpskog parlamenta, ipak, smeta što se ženama „lepi događaji, pažnja i lirske momente“ svede na jedan dan u godini, na 8. mart.

- Bilo bi bolje da toga ima više. Uobičajeno je da se 8. marta kolege sete svojih koleginja koje, podjednako ozbiljno kao i oni, rade čitavne godine. Ali i žene same moraju da prave atmosferu u kojoj će muškarci čuti da žene moraju imati priliku da radi i zaraduju kako bi imala ravnopravnu poziciju u društvu?

- Nasilje je nešto što u kom slučaju ne možemo tolerisati, a ono je svuda oko nas, moramo se protiv njega boriti. Nažalost, ekonomski kriza ne pogoduje boljim odnosima među ljudima i često loš ekonomski položaj doprinosi nedostatku alternativa u lošim životnim situacijama i beznadu, pa time pomanjkanju mogućnosti žena koje trpe nasilje da izadu iz te situacije.

- Šta je, po Vama, veći problem u položaju žena u srpskom društvu - nasilje u porodici ili ekonomski kriza? Više puta ste istakli da žena mora imati priliku da radi i zaraduje kako bi imala ravnopravnu poziciju u društvu?

- Nasilje je nešto što u kom slučaju ne možemo tolerisati, a ono je svuda oko nas, moramo se protiv njega boriti. Nažalost, ekonomski kriza ne pogoduje boljim odnosima među ljudima i često loš ekonomski položaj doprinosi nedostatku alternativa u lošim životnim situacijama i beznadu, pa time pomanjkanju mogućnosti žena koje trpe nasilje da izadu iz te situacije.

- Šta su prioriteti Uprave na čijem ste čelu i kako saradujete sa nevladinim organizacijama?

- Moj prvi mandat po zakonu traje još četiri godine i praktiče propise i preporuke zakonodavstva Evropske unije koje stalno evoluiraju, a mi sada imamo status kandidata, pa i više obaveza. Međutim, imamo i više mogućnosti, pa ćemo sigurno ući u evropske projekte i razviti postojeću regionalnu i međunarodnu saradnju. Naša zakonska i strateška dokumentacija moraju dozvati potrebne promene i moramo podržavati unapređivanje rodne ravnopravnosti konkretnim mernim.

- Imali smo odličnu saradnju sa velikim brojem organizacija civilnog društva. Kada su nas neke organizacije civilnog društva kritikovale, to je uvek doprinosisalo našem boljem radu, mnoge organizacije civilnog društva značajno su doprinile pri donošenju dokumentata, posebno Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije za poboljšanje položaja žena i unapređivanje rodne ravnopravnosti, a Uprava za rodnu ravnopravnost je delila značajna sredstva iz projekata i manja iz budžeta, preko brojnih konkursa, organizacijama civilnog društva.

Poslanička radikalica kaže da nema tužnije scene nego videti na autobuskoj stanicu ženu sa neurednom frizurom, u pohabanju odeći, zabrinutog i umornog lica kako vodi računa da u gužvi ne polomi karanfil koji je dobio od „velikodušnih i pažljivih“ kolega.

- Suština je da se u našem društvu ne vodi računa o ženi, da nema zakonske zaštite, da nema sankcije za poslodavca koji neće da zaposi trudnicu ili koji sebi dozvoli da mladu ženu pita da li namerava da se udaje i da rada. Žene su, doduše i muškarci, u teškom materijalnom položaju pa i tog 8. marta mora da briju kruh kako na hranu porodicu. Dakle, nije pitanje koliko muškarci uvažavaju ženu, već koliko je uvažavaju državni organi, a to je veoma povezano. Iz lošeg odnosa države zbog kojeg je žena ponizena prizilazi i poniženje od strane muškaraca i u kući, i na poslu, i u komšiluku - izričiće je Radet i dodaje da se što se nije lično tiče izbora za uvažavanje kolega i prijatelja.

Jorgovanka Tabaković, poslanica Srpske napredne stranke
Žena je osnov zajednice

- Volim praznike bez obzira o kome je reč. Danas su takvi praznici potrebitniji nego ikad. Podsećaju nas na zaboravljene stvari, koliko su žene, u najboljem smislu te reči, važne u društvu. One su majke, supruge, stub por

REPUBLIKA SRBIJA
MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE
Terazije 41, 11000 Beograd
Tel/fax: 011 3345 665
rodna.ravnopravnost@minrzs.gov.rs
www.gendernet.rs

Uprava za rodnu
RAVNOPRAVNOST

Srećan 8. mart **MEĐUNARODNI DAN ŽENA**

ŽELI VAM
UPRAVA ZA RODNU RAVNOPRAVNOST

Design: CharlieGC.net • Photo: V.Obradović

RODNA RAVNOPRAVNOST U SRBIJI

Imaš pravo. Jednake mogućnosti za oba pola.